

Kurzus neve:

Fotográfia történet és filozófia 2.

A kurzus oktatói, elérhetőségei:

Gellér Judit geller.judit@g.mome.hu

Drégely Imre idregely@mome.hu

Pfisztner Gábor gabor.pfisztner@gmail.com

Kód: B-FT-302	Tantervi hely:	Javasolt félév: 3	Kredit: 5	Tanóraszám: 60 Egyéni hallgatói munkaóra: 90
Kapcsolt kódok:	Típus: előadás/gyakorlat	Szab.vál-ként felvehető-e?	Szab.vál. esetén sajátos előfeltételek: magyar nyelvtudás	

A kurzus kapcsolatai (előfeltételek, párhuzamosságok):

Előfeltétel: Fotográfia szaktörténet és filozófia 1.

Párhuzamosság: Szaktörténet, Technikatörténet, Filozófia

A kurzus célja és alapelvei:

A Fotográfia szaktörténet 2. célja, hogy betekintést adjon a fotográfia története és a **társadalomtörténet** egyéb folyamatainak összefüggéseibe, megismertesse azt a történelmi (politikai, gazdasági) és kulturális kontextust, amiben a fotográfusok éltek. Mélyebb betekintést adjon a fotográfia esztétikai, filozófiai és technikai fejlődéstörténetének korszakairól, eredményeiről. Megismertesse a fotográfia szerepét és értelmezését a különböző kulturális környezetben.

Tanulási eredmények (fejlesztendő szakmai és általános kompetenciák):

Tudás:

- 1) További ismereteket ad a fotográfia technikai, esztétikai és filozófiai fejlődéstörténetéről, korszakairól, ezeknek a korszakoknak az **értelmezéséről**.
- 2) Érti a fotográfia történetének és a jelen kor kiemelkedő alkotói gondolkodásának és műveinek **lényegét**.
- 3) Mélyebben megérti a fotográfiai korszakok közötti összefüggéseket tágabb esztétikai, filozófiai és társadalmi kontextusban is.
- 4) Ismeri a fotográfia médiumának műfajait, jól eligazodik a különböző kifejezési irányzatok között.
- 5) Tájékozott a fotográfia és a társművészetek kapcsolatrendszeréről.
- 6) Alaposan ismeri a vizuális művészetek alapvető kérdéseit, alkotó módszereit és eredményeit.
- 7) Átfogó tudással rendelkezik a vizuális művészetek terén végzett alkotói tevékenységek alapjául szolgáló folyamatokról.
- 8) Érti a szaknyelvet és a kortárs fotográfiával kapcsolatos gondolatokat.
- 9) Alapvető ismeretekkel rendelkezik a fotográfia és vizuális művészetek főbb elméleteiről, alapelveiről, stíluskorszakairól és irányzatairól, fontosabb alkotásairól.
- 10) Alapvetően érti az analitikus és kritikus gondolkodást.

Képesség:

- 1) Képes felismerni a fotográfia jelentős alkotóinak műveit a stílusjegyek alapján.
- 2) Komplex módon képes szemlélni a fotográfiai stílusok, korszakok törekvéseit, **összefüggéseit**.
- 3) Képes önálló szakmai álláspontot kialakítani a jelen szakmai kérdéseiben szaktörténeti érvekre támaszkodva.
- 4) Jól-informált és árnyalt véleményt alkot és **prezentál** vizuális koncepciókról és megoldásokról.
- 5) Magas szintű tudással rendelkezik a fotográfia különböző speciális eljárásait illetően.
- 6) Véleményét szakmai szempontokkal alá tudja támasztani és ezt képes **előadni** társainak.
- 7) Tanulmányai során szerzett tapasztalatokra támaszkodva képes a tudásanyag alapvető analízisére, feldolgozására és kezelésére.

Attitűd:

Érdeklődő az aktuális társadalmi és művészeti problémák iránt.

Nyitott az új ismeretekre.

Kritikai megértéssel viszonyul saját művészati ágának történeti és kortárs alkotásaihoz, eszmerendszeréhez.

Autonómia és felelősségvállalás:

- 1) Fejlett szakmai orientációval rendelkezik
- 2) Önálló kritikai érzékeléssel rendelkezik
- 3) Felismeri az alkotó művészeti tevékenységnek közösségi és társadalmi hatásait
- 4) Elfogadja és hitelesen közvetíti szakterületének társadalmi szerepét, értékeit.

Témakörök:

- 1) A fotográfia esztétika-, stílus- és filozófiatörténete
- 2) A fotográfia technológiák története

Tanulásszervezés/folyamatszervezés sajátosságai:

Tantárgy érdemjegyének kiszámítása:

A tantárgy mindegyik kurzusát öt fokozatú érdemjeggyel osztályozza az adott kurzust oktató tanár. A tantárgy végső érdemjegye a következő súlyozással kerül kiszámításra:

Szaktörténet 50%

Technikatörténet 25%

Filozófia 25%

Amennyiben a tantárgy valamelyik kurzusa nem teljesítettnek minősül, akkor az egész tantárgy nem teljesítettnek minősül.

A tantárgy kurzusai:

I. Szaktörténet (oktató: Gellér Judit)

Kurzus témaleírás: A kurzus a 20. század fotótörténeti korszakait és kiemelt alkotóit vizsgálja
Tárgyalt témakörök:

Piktoralizmus és Fotószeccsesszió Alkotók: Henry Peach Robinson, Robert Demachy, Julia Margaret Cameron, David Octavius Hill, Constant Puyo, Heinrich Kühn, Hans Watzek, Hugo Henneberg, Wilhelm von Gloeden Csoportok: Linked Ring (UK), Photo Club (FR, Párizs), Kleeblatt (D), Wiener Kamera Klub (A)

Új fotográfiai látásmód Alkotók: Alfred Stieglitz, Edward Steichen, Paul Strand, Edward Weston, Albert Renger Patzsch, Tina Modotti, Carl Blossfeldt, Moholy-Nagy László

F64 csoport (USA 1932-1935): Ansel Adams, Edward Weston, Willard Van Dyke, Imogen Cunningham

Avantgárd és fotográfia Alkotók: Alekszandr Rodcsenko, Moholy-Nagy László, Man Ray, El Liszickij, + Eugène Atget, Jacques Henri Lartigue

A Magyarországi Munka-kör fotócsoportja Alkotók: Gönci Sándor, Haár Ferenc, Kassák Lajos, Lengyel Lajos, Tabák Lajos, Schubert Ernő, Bass Tibor

FSA (Farm Security Administration) Alkotók: John Collier Jr., Jack Delano, Walker Evans, Dorothea Lange, Russell Lee, Carl Mydans, Gordon Parks, Arthur Rothstein, Margaret Bourke-White

munkások

fényképészei: Bill Brandt, Aaron Siskind, August Sander

Szociofotó Magyarországon Alkotók: Besnyő Éva, Kárász Judit, Sugár Kata, dr. Müller Miklós, Kálmán Kata, Langer Klára, Escher Károly, Rév Miklós, Rózsa László, Zinner Erzsébet

Magnum fotóügynökség (1947-) Robert Capa (Friedmann Endre), Henri Cartier-Bresson, George Rodger, David "Chim" Seymour (Dawid Szymin)

Humanista fotográfia: Brassai (Halász Gyula), André Kertész, Ergy Landau, Robert Doisneau, Robert Capa (Friedmann Endre), Hans Bellmer Magazink: Berliner Illustrierte Zeitung, Vu, Point de Vue, Regards, Paris Match, Picture Post, Life, Look, Le Monde illustré, Plaisir de France, Réalité

Divat: Martin Munkácsi, Richard Avedon, Irving Pen, David Bailey, Norman Parkinson, Frank Horvat, Oliviero Toscani

Street photo USA: Garry Winogrand, Bruce Davidson, Robert Frank, Harry Callahan, Lee Friedlander, William Klein, Diane Arbus, Lisette Model, Larry Clark

The Family of Man – MOMA 1955

A hallgatók tennivalói, feladatai: Órai munka, kiselőadások készítése

Teljesítendő követelmények:

Értékelés módja:

- Szóbeli felelet

Az értékelés szempontjai: kutatói munka, alaposág, szakirodalom használata

A rész érdemjegy kiszámítása:

-

Kötelező irodalom:

Baatz, Willfried: Fotográfia, Kossuth Kiadó, Budapest, 2003.

Simon Mihály: Összehasonlító magyar fotótörténet, Magyar Fotográfiai Múzeum, 2000.

Szilágyi Gábor: A fotóművészet története, Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1982. Warner Marien, Mary: A fotográfia nagykönyve – A fényképezés kultúrtörténete, Typotex, Budapest, 2011.

Ajánlott irodalom:

BBC The Genius of Photography series <https://www.dailymotion.com/video/x8wak7o>

John Berger: Ways of Seeing series

https://www.youtube.com/watch?v=0pDE4VX_9Kk&t=21s

II. Technikatörténet (Drégely Imre)

Kurzus témaleírás:

Technikatörténet 2. Drégely Imre

BA 2. 2022 őszi szemeszter

A tantárgy két szemeszter során áttekintést nyújt a fotográfia technikai, technológiai fejlődéséről, ábrázolástörténeti vonatkozásairól. Az optikai leképezés kialakulásától a fotográfia előtörténetén át napjainkig vizsgáljuk a fotó mint technikai kép kialakulását és változását, eszközök, műszerek, eljárások fejlődéstörténetét.

Az első szemeszterben a reneszánsz rajzolószervezetektől a XIX.sz végéig, a Kodak megjelenéséig tartó időszakot tárgyaljuk.

A második szemeszterben (Technikatörténet 2.) a XIX.-XX.sz. fordulótól, a fotográfiai ipar megjelenésétől napjainkig tekintjük át a technológia fejlődését, ábrázolás történeti és művészeti vonatkozásaival együtt.

A szemesztert írásbeli vizsga zárja, amelyre a hallgatók 1-1 vizsgatétel esszé jellegű, illusztrált kidolgozásával és a csoportban való közzétételével készülnek.

A hallgatók tennivalói, feladatai: Aktív óralátogatás, egyéni anyaggyűjtés

Teljesítendő követelmények: Anyaggyűjtés, esszé szerkesztés

Értékelés módja: Vizsgadolgozat érdemjegy, tartalmi és formai minőség szerint

A rész érdemjegy kiszámítása: Vizsgadolgozat 80%, személyes aktivitás 20%

Kötelező irodalom: Szarka Klára- Fejér Zoltán: Fotótörténet

Műszaki Könyvkiadó, 1999

Ajánlott irodalom:

Kolta Magdolna- Tőry Klára: A fotográfia története

Digitális Fotó Magazin, 2007

Szilágyi Gábor: A fotóművészet története (A fényrajztól a holográfiáig)Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1982

III. Filozófia (Pfisztner Gábor)

Kurzus témaleírás:

Eszmetörténeti rész:

A kurzus első felében válaszokat kerestünk olyan kérdésekre, hogy mi a fényképezés lényege, hogyan tudjuk körülhatárolni azt a területet, amelyre ezt az elnevezést alkalmazzuk, illetve hogyan kapcsolódnak ehhez különféle tevékenységek.

Rákérdeztünk azokra az evidenciákra, amelyek kezdettől hozzátapadtak a fényképezéshez, mint eljáráshoz, illetve tevékenységhez, ezek közül is az emlékezet és a fénykép, illetve az objektív látóterében lévő világ, valamint annak leképeződése közötti viszonyra. Ehhez a huszadik század első felében keletkezett szövegeket hívtuk segítségül, Kracauer írását a fényképezésről, Benjamin két híres esszéjét, illetve a tömegkultúrában játszott szerepe kapcsán Adorno és Horkheimer korszakos könyvének ide vonatkozó fejezetét.

A következő félévben javarészt ezt a gondolatmenetet folytatjuk tovább, elsősorban is annak érdekében, hogy még inkább láthatóvá váljon a fényképezés kulturális szerepe és helye, az, ahogy egykor erre reflektáltak, és amelyre alapozva jobban érthető a fotográfiai technikáknak és az azokhoz kapcsolódó digitális megoldásoknak a vizuális kultúrában elfoglalt helye. Ehhez megvizsgáljuk Susan Sontag néhány felvetését a fényképezésről szóló esszéiből, majd részletesebben foglalkozunk Vilem Flusser könyvével, amelyet egyfajta bevezetésnek szánt minden későbbi filozófiai gondolatmenethez, amely a fotográfia lényegét akarja jobban megérteni. A félév utolsó harmadában pedig Hans Belting képantropológiai vázlataira támaszkodva gondoljuk végig, miként, de még inkább miért fogadja be művészeti intézményrendszer a fotográfiát az 1980-as évek elejétől.

Az utóbbi másfél évtizedben a fotográfiával foglalkozó szakcikkek fókusza lényegesen eltolódott a korábbiakhoz képest. Amennyiben az idő megengedi, röviden átnézzük ezeknek az új problémafelvetéseknek a főbb pontjait, igyekszünk egy egységes értelmezési keretbe foglalni őket.

A kurzus során így, bár vázlatosan, de áttekintést kapunk arról, hogy miként mennek végbe különféle folyamatok többé kevésbé egy időben, amelyek során jelentősen átalakul a fényképezéshez fűződő viszony, valamint a vele szemben támasztott elvárások. A kurzuson magyar nyelven hozzáférhető írásokra támaszkodunk. Bár az angol és a német nyelvű szakirodalom jelentős, az említettekhez képest sokkal inkább specializálódott, valamint olyan terminológiát használ, amely egy bevezető kurzus során inkább akadály, nem pedig előny.

A hallgatók tennivalói, feladatai:

Aktív részvétel az órákon, szemináriumi dolgozat

Teljesítendő követelmények:

Az óra keretében folytatott beszélgetésekben való részvétel, a kiadott szövegek feldolgozása, értő hozzászólás a téma megvitatása során, az írott reflexió egyedisége, alapossága, nyelvi kidolgozottsága

Értékelés módja:

A részérdemjegy kiszámítása:

- Részvétel és aktivitás az órákon: 20%
- A kiadott szövegek feldolgozása: 40%
- Egy rövid (5000-10000) leütés terjedelmű reflexió írása: 40%

Kötelező irodalom:

- Erwin Panofsky: A perspektíva mint „szimbolikus forma”. In: u.ő: *Jelentés a vizuális művészetekben* (ford. Tellér Gyula), Budapest, ELTE BTK Művészettörténeti Intézet, 2011.
- Bán András, Beke László: *Fotóelméleti szöveggyűjtemény*. Budapest, Enciklopédia kiadó, 1997.
- Walter Benjamin: A műalkotás a technikai sokszorosíthatóság korszakában. In: u. ő: *Kommentár és Prófécia*. Budapest, Gondolat, 1969. 301-334. old.
- Theodor Wiesengrund Adorno, Max Horkheimer: A kultúripar, A felvilágosodás mint a tömegek becsapása. In: *A felvilágosodás dialektikája*, Gondolat – Atlantisz – Medvetánc (1990). 147-200. o.
- Roland Barthes: A kép retorikája. In: *Vizuális kommunikáció*. Szöveggyűjtemény. Szerk.: Blaskó Ágnes, Margitházi Beja, Budapest, Typotex, 2010. 109-124. o.
- Hans Belting: *Kép-Antropológia, Képtudományi vázlatok*. Budapest, Kijárat Kiadó, 2007.
- Susan Sontag: *A fényképezésről* (ford. Nemes Anna). Budapest, Európa Könyvkiadó, 1999.
- Vilem Flusser A fotográfia filozófiája,
<https://www.artpool.hu/Flusser/Fotografia/eloszo.html>

Ajánlott irodalom:

- *Ex Symposion* 2000/32. szám
- Roland Barthes: *Világoskamra* (ford. Ferch Magda). Budapest, Európa Könyvkiadó, 2000.
- Liz Wells (szerk): *Photography Reader*. London/New York, Routledge, 2003.
- Wolfgang Kemp, Hubertus von Amelnunx: *Theorie der Fotografie I-IV*. München, Schirmer/Mosel, 2000.